

Talousmetsien luonnonhoidon ohjauskeinot

Lainsäädäntö asettaa rajoituksia metsien käytölle. Esimerkiksi luonnontilaisen norouoman luonnontilan vaarantaminen on vesilain mukaan kielletty. Metsälain 10 § taas asettaa käytönrajoituksen norouoman lähiympäristölle. Kuva: © Jukka Ruutiainen.

Kuvaus

Talousmetsien luonnonhoidon vaatimuksien tausta

Talousmetsien luonnonhoidon vaatimukset ja ohjeistukset perustuvat velvoittavaan lainsäädäntöön (mm. metsälaki, luonnonsuojelulaki, vesilaki), toimintaa ohjaaviin ohjelmiin (esim. Kansallinen metsästrategia 2035, alueelliset metsäohjelmat, alueelliset vesienhoidon toimenpideohjelmat) sekä maanomistajalle vapaaehtoisten sertifiointijärjestelmien (FSC ja PEFC) asettamiin vaatimuksiin. Lisäksi maanomistaja voi asettaa omien tavoitteidensa ja arvojensa pohjalta toimintaohjeita.

Ohjeistuksen rooli

Metsänhoidon suositusten rooli on kuvata parhaita käytäntöjä, joista metsänomistaja voi valita tavoitteidensa mukaisen tavan hoitaa metsiään. Suosituksissa tuodaan myös esiin hyviä toimintatapoja tilanteisiin, joissa metsänomistaja haluaa puuntuotannon rinnalla erityisesti painottaa luonnonarvojen lisäämistä tai esimerkiksi maisemaan, riistaan tai virkistyskäyttöön liittyviä hyötyjä.

Metsätalouden toimenpiteissä työn suunnittelijalla ja toteuttajalla on vastuu ohjeistuksen noudattamisesta. Lainsäädännön noudattaminen tulisi olla itsestäänselvyys, mutta mikäli metsä on sertifioitu, on myös sertifiointin vaatimukset hallittava. Näiden lisäksi metsänomistajalla voi olla toiveita, joista on paras keskustella jo työstä sovittaessa.

Lainsäädäntö asettaa metsätalouden luonnonhoidon vähimmäistason

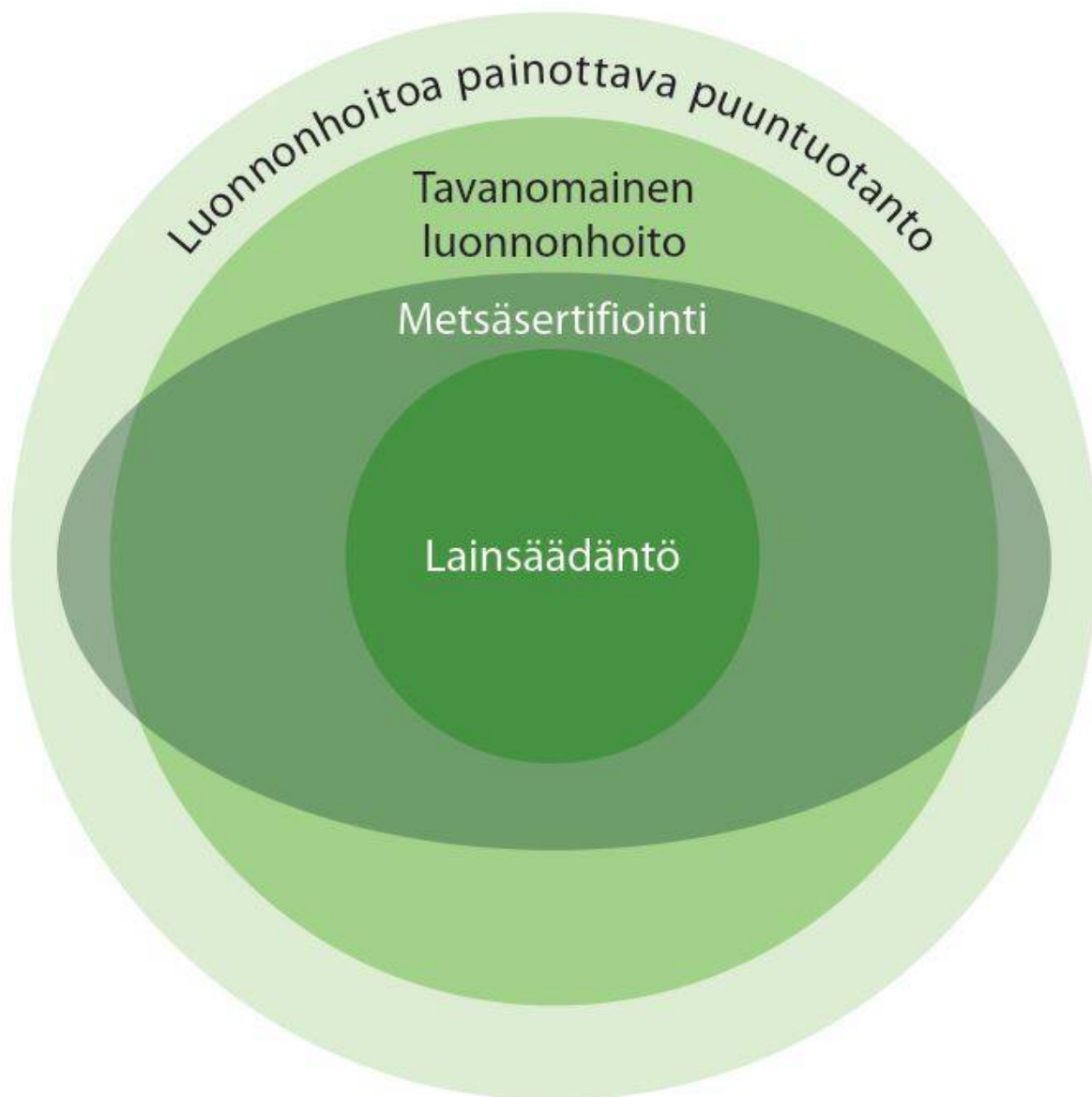
Metsälainsäädäntö on vahvin ohjauskeino metsätalouden kestävyiden turvaamisessa. Se asettaa vähimmäistason talousmetsien luonnonhoidolle. Metsätalouden ympäristövaatimuksia ohjaavista laeista merkittävimmät ovat metsälaki, luonnonsuojelulaki ja vesilaki. Niiden keskeisenä tavoitteena on metsien monimuotoisuuden ja ympäristöarvojen turvaaminen sekä vesien säilyttäminen puhtaina.

Metsä- ja ympäristölainsäädäntö antaa metsänomistajalle vapautta ja vastuuta metsien käsittelyyn. Lainsäädännön asettamat ympäristövaatimukset liittyvät lähinnä monimuotoisuudelle erityisen arvokkaiden luontokohteiden turvaamiseen, suojeltujen lajien elinympäristöjen säilyttämiseen sekä metsien tuottokyvyn ja terveydentilan ylläpitämiseen.

Lainsäädäntö asettaa talousmetsissä toimimiseen vaatimuksia esimerkiksi seuraaviin kokonaisuuksiin:

- hakkuiden ilmoitusvelvollisuus - metsänkäyttöilmoitus
- uudistushakkuuseen liittyvä metsän uudistamisvelvoite
- kasvatushakkuuseen liittyvä kasvatuskelpoisen puuston vähimmäismäärä
- metsälain tarkoittamien erityisen tärkeiden elinympäristöjen ja luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien säilyminen
- luonnonsuojelun lain suojeltujen ja erityisesti suojeltujen luontotyyppien turvaaminen
- Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen turvaaminen
- suurten petolintujen pesäpuiden turvaaminen
- kiinteiden muinaisjäännösten säilyminen
- metsätuhojen torjuminen
- vesilain määrittämien luonnontilaisten vesiluontotyyppien luonnontilan säilyminen
- pohjavesien hyvän tilan säilyminen.

Lisätietoa metsätaloutta ohjaavasta lainsäädännöstä löytyy esimerkiksi [maa- ja metsätalousministeriön](#) sivuilta ja [Finlex-lainsäädäntökokoelmasta](#).

Luonnonhoidon painotuksen tasot puuntuotannossa. Metsäsertifiointi on metsänomistajalle vapaaehtoista ja sen vaatimustaso riippuu käytettävästä sertifiointijärjestelmästä. Mikäli metsänomistaja haluaa vaikuttaa metsässään tehtäviin luonnonhoidon toimenpiteisiin, on hänen hyvä tietää, mitkä luonnonhoidon vaatimukset perustuvat vapaaehtoisuuteen ja mitkä lainsäädäntöön.

Metsäsertifiointi lisää talousmetsien luonnonhoitoa

Suomessa on käytössä kaksi metsänomistajille ja metsäalan toimijoille vapaaehtoista kansainvälistä metsäsertifiointijärjestelmää: PEFC ja FSC. Ne pitävät sisällään luonnonhoitoa koskevia, lain minimivaatimustason ylittäviä kriteereitä, joiden toteutumisesta metsäsertifiointissa mukana olevat metsänomistajat ovat sitoutuneet huolehtimaan. Tällaisia ovat esimerkiksi säästöpuiden jättämistä, lahopuiden säästämistä ja vesien suojavaikuteita koskevat vaatimukset.

Metsäsertifiointi on järjestelmä, joka pyrkii takaamaan, että metsiä hoidetaan ja käytetään vastuullisesti ja kestävästi. Tämä tarkoittaa sitä, että metsätalouden harjoittamisen tulee täyttää sertifiointijärjestelmän asettamat vaatimukset ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväälle metsänhoidolle.

Metsäsertifiointin tarkoituksena on edistää kestävästi tuotettujen puuperäisten tuotteiden markkinoita ja viestiä kuluttajille puun alkuperästä ja toiminnan vastuullisuudesta. Metsäsertifiointi on myös metsänomistajalle keino osoittaa oman toimintansa vastuullisuus.

Metsäsertifikaatin myöntäminen edellyttää riippumattoman kolmannen osapuolen, eli auditoijan, tarkastuksen ja varmistuksen siitä, että metsien hoito ja puutavaran alkuperän seuranta noudattavat sertifiointin asettamia kansainvälisiä vaatimuksia.

Metsänomistaja voi sertifioida metsänsä hankkimalla metsilleen oman sertifikaatin tai liittämällä metsänsä ryhmäsertifiointiin. Oma sertifikaatti soveltuu kustannustensa takia lähinnä suurmetsänomistajille.

Lisätietoa PEFC- ja FSC-sertifiointista ja niihin liittymisestä:

- [PEFC Suomi](#)
- [FSC Suomi](#)

Metsänomistajan asettamat täydentävät toimet ja rajoitteet

Metsänomistaja voi painottaa luonnonhoitotoimia myös myös yli lainsäädännön ja metsäsertifioinnin vähimmäisvaatimusten. Omatoimiselle metsänomistajalle löytyy tähän keinoja esimerkiksi näistä metsanhoidon suosituksista. Luonnonhoidon toimenpiteiden hallitseminen auttaa metsänomistajaa esittämään toiveensa myös tilanteissa, joissa töiden toteutuksesta sovitaan palveluntarjoajan kanssa.

Metsänhoitotöistä ja puukaupasta sovittaessa on suositeltavaa sopia kirjallisesti metsänkäsittelyyn liittyvistä metsänomistajan erityistoiveista. Toimijan tulee huolehtia, että erikseen sovitut asiat välittyvät myös työn tekijälle esimerkiksi työmaakarttaan lisättynä lisätietona. Tärkeää on myös varmistaa, että työvuoron vaihtuessa metsänomistajan toiveet ovat uuden tekijän tiedossa.

Hyvä keino metsänomistajan toiveiden läpikäymiseen on [luonnonhoidon muistilista](#) ja sen [täyttöohje](#). Muistilista on tehty metsänomistajan avuksi esimerkiksi hakkuu- ja hoitotöiden suunnitteluun ja keskusteluun toimijoiden kanssa. Metsanhoidon suosituksissa kuvattujen luonnonhoitotoimenpiteiden toteutustapa ja määrä vaihtelee metsänomistajan tavoitteiden ja luonnonhoidon mahdollisuuksien mukaisesti.

Toteutus

Lain vaatimukset luontokohteiden turvaamisessa

Metsälaki (1093/1996) 10 § määrittelee metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt. Metsälain sisältämät erityisen tärkeät elinympäristöt ja niitä koskevat vaatimukset on esitelty tarkemmin [täällä](#).

Luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:ssä on lueteltu seitsemän metsäistä suojeltavaa luontotyyppiä sekä lisäksi 65 § sisältää tiukasti suojellut luontotypit. Luonnonsuojelulain mukaiset suojellut ja tiukasti suojellut luontotypit sekä niitä koskevat vaatimukset on esitelty tarkemmin [täällä](#).

Lain vaatimukset lajien suojelussa

Luonnonsuojelulaki (9/2023) sisältää erilaisia säädöksiä sekä uhanalaisista että eri asteisesti suojelluista lajeista. Luonnonsuojelulain vaatimukset lajien suojelemiseksi on esitelty tarkemmin [täällä](#).

Lain vaatimukset vesiensuojelussa

Vesilaki (587/2011), ympäristönsuojelulaki (86/2000) ja luonnonsuojelulaki (1096/1996) ohjaavat metsätalouden vesiensuojelua. Tästä syystä ei ole katsottu tarpeelliseksi tehdä asiaa koskevaa päällekkäistä erillislainsäädäntöä metsätaloutta varten.

Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulain kytkös metsätalouteen liittyy erityisesti Natura-verkoston luontotyyppien ja luontoarvojen säilyttämiseen. Esimerkiksi johdettaessa vesiä kunnostusojitusalueelta on huolehdittava, että luonnonsuojelulain mukaisesti suojeltujen vesistöjen luontoarvoja ei vaaranneta.

Ympäristönsuojelulaki

Ympäristönsuojelulaista tulevat metsätaloutta koskevat ennaltaehkäisyn periaatteet ja haittojen minimoinnin periaatteet. Lisäksi ympäristönsuojelulaista tulevat varovaisuus-, huolellisuus-, ja aiheuttamisperiaatteet sekä parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) käyttötarpeen periaatteet. Ympäristönsuojelulain mukaan toimijan tulee olla selvillä toimintansa mahdollisesti aiheuttamista ympäristövaikutuksista. Myös maaperän ja pohjaveden pilaantumisen torjuntavelvollisuus tulee ympäristönsuojelulaista.

Vesilaki

Vesilakia sovelletaan metsätalouden osalta erilaisten vesiympäristöön vaikuttavien toimenpiteiden yhteydessä. Tällöin tarkastellaan muun muassa luvanvaraisuutta. Vesilaki suojelee uomaa ja sen luonnontilaisuutta. Metsälaki suojelee taas uoman luonnontilaista ympäristöä. Lainsäätäjän tavoitteena on ollut, että nämä kaksi lakia eivät mene päällekkäin vaan täydentävät toisiaan.

Esimerkiksi noron välitön lähiympäristö ei ole metsälain mukainen kohde, jos se ei täytä puuston luonnontilaisuuteen liittyvää vaatimusta. Jos itse noron uoma kuitenkin on luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen, on sen luonnontilan vaarantaminen vesilain mukaan kielletty. Tällöin noron lähiympäristön puuston hakkuissa tai uoman ylityksessä on toimittava siten, että uoma säilyy luonnontilaisena. Metsätalouden toimenpiteissä norouoman luonnontila saattaa vaarantua esimerkiksi uoman päälle tehdyn ajouran

seurauksena.

Vesilaki edellyttää ilmoituksen tekemisen ojituksesta

Vesilaki edellyttää, että muusta kuin vähäisestä ojituksesta on tehtävä ilmoitus 60 vrk ennen ojitukseen ryhtymistä siihen ELY-keskukseen, jonka alueella ojitus toteutetaan. ELY-keskukset ovat ympäristöministeriön asettamassa toimintamalliryhmässä pyrkineet määrittelemään yhdenmukaiset tulkintaperusteet ojituksen vähäisyyden arvioimiseksi.

Lähtökohtana ovat ojituksen oletetut vaikutukset. Ilmoitus on tehtävä muusta kuin vähäisestä ojituksesta. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä pienehkön, alle 5 ha:n suuruisen yksittäisen metsäosan ojittamisesta. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä aina, jos tarkoituksena on ojittaa useita pienehköjä alueita lähekkäin samalla valuma-alueella, alue sijaitsee pohjavesialueella tai happamilla sulfaattimailla tai ojituksen voidaan olettaa vaikuttavan haitallisesti vesistöön tai muihin luontoarvoihin. Myös ojan kunnossapidosta on ilmoitettava, jos ojan voidaan kokonaisuutena tarkasteltuna katsoa muuttuneen luonnontilaisen kaltaiseksi uomaksi. Vesilaissa kunnostusojitukset rinnastetaan ojitukseen ja niihin sovelletaan samoja ilmoitusvelvollisuuden edellytyksiä.

Vesiluontotyyppejä koskevia säädöksiä

- Vesilain 2. luvun 11 §:n (eräiden vesiluontotyyppien suojelu) mukaan luonnontilaisen tai luonnontilaisen kaltaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty.
- Vesilain 3. luvun 2 §:n mukaan vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos vaarantaa puron uoman luonnontilan säilymisen.
- Vesilaissa purolla tarkoitetaan sellaista virtaavan veden vesistöä, jonka valuma-alue on 10–99 km². Norolla tarkoitetaan sellaista puroa pienempää vesiuomaa, jonka valuma-alue on vähemmän kuin 10 km² ja jossa ei jatkuvasti virtaa vettä eikä kalankulku ole merkittävässä määrin mahdollista.

Lain vaatimukset kulttuuriperintökohteiden turvaamisessa

Merkittävät kulttuuriperintökohteet on suojeltu muinaismuistolain (295/1963) perusteella. Tällöin niitä kutsutaan kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Kiinteät muinaisjäännökset ovat jäänteitä muinaisen ihmisen toiminnasta. Osa kohteista on helposti nähtävissä, mutta useimmiten ne ovat näkymättömissä sammalen ja muun kasvillisuuden alla tai maan sisässä.

Muinaismuistolain asettamat rajoitukset

Muinaismuistolain mukaan kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kiellettyä. Kiinteä muinaisjäännös on lain mukaan rauhoitettu ilman, että siitä tehdään erillistä viranomaispäätöstä. Kiinteät muinaisjäännökset tulee ottaa huomioon kaikessa maankäytössä.

Muinaismuistolailla suojelluista kohteista merkittävä osa on paikannettu ja rekisteröity, mutta uusia löydetään yhä edelleen. Museovirasto ylläpitää muinaisjäännösrekisteriä, johon on merkitty noin 14 000 metsässä sijaitsevan kiinteän muinaisjäännöksen tyyppi- ja sijaintitiedot. Muinaisjäännösrekisterin kohdetiedot löytyvät [Paikkatietoikkunasta](#). Useat metsäalan organisaatiot ovat hankkineet paikkatietojärjestelmiinsä muinaisjäännösrekisterin kohdetiedot.

Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä voidaan tarkistaa, onko työmaa-alueella tai sen välittömässä läheisyydessä tiedossa olevia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Myös sellaiset kiinteät muinaisjäännökset, joita ei löydy rekisteristä, ovat muinaismuistolain mukaisesti rauhoitettuja.

Kohteilla, joilla on muinaisjäännösrekisterin kohde, työstä vastaavan henkilön tulisi ottaa riittävän ajoissa ennen töiden aloittamista yhteys Museovirastoon tai maakuntamuseoon muinaisjäännöksen rajauksen selvittämiseksi. ELY-keskus vahvistaa hakemuksesta muinaisjäännöksen rajat. Ellei rajoja ole vahvistettu, muinaisjäännöksen ympärille rajataan suoja-alue, jonka leveys on kaksi metriä jäännöksen näkyvistä ulkoreunoista ulospäin. Laajoille muinaisjäännösalueille suunnitellaan ratkaisut erikseen.

Lain vaatimukset lahopuun turvaamisessa

Metsätuholakia (1087/2013) sovelletaan alueella, jolla metsälaki on voimassa. Lisäksi sen piirissä ovat terminaali- ja tehdasvarastot sekä alueen sijainnista riippumatta puutavaran hakkuupaikat ja välivarastot. Lain keskeinen käsite on vahingoittuneen puun määritelmä. Vahingoittuneella puulla tarkoitetaan sellaista vaurioitunutta mänty- tai kuusipuuta, josta metsätuhoja aiheuttavat hyönteiset voivat levitä.

Laki metsätuhojen torjunnasta velvoittaa poistamaan eläviä vaurioituneita havupuita, jos raja-arvo ylittyy

Vahingoittunut puu voi olla joko kaatunut, katkennut, latvansa menettänyt, voimakkaasti taipunut tai muuten vastaavalla tavalla vioittunut. Metsätuhoja aiheuttavat hyönteiset voivat käyttää tällaisia puita lisääntymisalustanaan. Vahingoittuneesta puusta ei ole saatavissa käypää arvoa. Vahingoittuneeksi puuksi katsotaan myös puu, johon kirjanpainaja on iskeytynyt, vaikka muut vahingoittuneen puun kriteerit eivät täyty.

Vahingoittumisen tai vioittumisen tulisi olla pysyvää. Vahingoittuneeksi puuksi ei tämän vuoksi katsottaisi sellaista puuta, joka on mäntypistiäisten tai muun neulastuholaisen syönnin takia menettänyt neulasiaan, ja joka todennäköisesti toipuu neulasten syönnistä. Vahingoittuneena puuna ei pidettäisi täysin kuollutta tai lahonnutta puuta.

Jos taimikkovaiheen ohittaneessa metsikössä on hehtaaria kohden enemmän kuin 10 kiintokuutiometriä vahingoittuneita kuusipuita, joiden tyviläpimitta on yli 10 senttimetriä, puiden omistaja on velvollinen poistamaan metsiköstä ja välivarastosta 10 kiintokuutiometriä ylittävän osan määräaikaan mennessä.

Jos taimikkovaiheen ohittaneessa metsikössä on hehtaaria kohden enemmän kuin 20 kiintokuutiometriä vahingoittuneita kaarnoittuneita mäntypuita, joiden tyviläpimitta on yli 10 senttimetriä, puiden omistaja on velvollinen poistamaan metsiköstä ja välivarastosta 20 kiintokuutiometriä ylittävän osan vahingoittuneista puista määräaikaan mennessä.

Kirjanpainajan tappamat puut

Kun kirjanpainajan tuhoama puu pudottaa kaarnan loppukesästä, puu on kuollut ja kirjanpainajat ovat jo poistuneet siitä. Siksi kuolleen puun poistaminen metsästä ei auta pienentämään kirjanpainajakantaa. Asia on pikemminkin päinvastoin, sillä kuolleessa puussa elää kirjanpainajan luontaisia vihollisia. Jos metsänomistaja ei halua puutavaraa käyttöön, kuolleen puun voi jättää lahopuuksi metsään lisäämään monimuotoisuutta ja

rajoittamaan kirjanpainajakantaa.

Yli vuoden kuolleenä ollut kuusi on ohittanut riskivaiheen ja toimii kirjanpainajan luontaisten vihollisten isäntäpuuna. Kirjanpainajariskin voi ottaa huomioon uudistushakkuiden suunnittelussa. Esimerkiksi vanhan kuusikon eteläreunan avaaminen avohakkuulla saattaa lisätä olennaisesti kirjanpainajariskiä johtuen syntyvän uuden reunan lämpimyydestä, reunavyöhykkeen puihin kohdistuvasta lisästressistä sekä kasvaneesta myrskytuhoriskistä. Kuva © Lauri Saaristo.

Lain vaatimukset puutavaran varastoinnissa

Vaurioituneiden havupuiden korjuuvelvoitteen lisäksi metsätuholaki sisältää velvoitteen puutavaran poistamisesta hakkuupaikalta ja välivarastosta lain asettamiin määräaikoihin mennessä.

- 1.9.–31.5. kaadettu kuusipuutavara ja kaarnoittunut mäntypuutavara tulee kuljettaa pois metsästä tai välivarastosta viimeistään:
 - alueella A, mänty 1.7. ja kuusi 15.7.
 - alue A laajeni alueelle B 1.1.2022

alueella B, mänty 1.7. ja kuusi 24.7.

- alueella C, mänty 15.7. ja kuusi 15.8.
- 1.6.–31.8. kaadettu kuusipuutavara tulee alueella A kuljettaa pois metsästä tai välivarastosta. 30 päivän kuluessa hakkuuhetkestä.

Vaihtoehdot puutavaran poiskuljettamiselle

Vaihtoehtoina poiskuljettamiselle ovat muun muassa puutavaran peittäminen, kastelu, kuoriminen tai käsitteleminen hyönteisten iskeytymistä vastaan tarkoitetulla kasvinsuojeluaineella sekä mäntypuutavaran sijoittamien riittävän etäälle männiköistä, mäntypuutavarapinon pintakerroksen peittäminen lehtipuukerroksella ja kuusipuutavarapinon pintakerroksen peittäminen lehtipuukerroksella tai kaarnoittumattomalla alle 10 cm kantoläpimittaisella mäntypuulla.

Poistovelvoite koskee käyttötarkoituksesta riippumatta aines- ja energiapuuvarastoa, jonka tilavuudesta vähintään puolet on tyviläpimitaltaan yli 10 cm olevaa mänty- tai kuusipuutavaraa. Velvoitetta ei sovelleta yksittäisiin mäntypuupinoihin, joiden tilavuus on enintään 50 kuutiometriä. Pino katsotaan yksittäiseksi, jos se sijaitsee vähintään 200 metrin päässä muista vastaavista pinoista.

Metsäsertifiointin vaatimukset uhanalaisten lajien turvaamisessa

Metsäsertifiointi (FSC ja PEFC) asettavat vaatimuksia uhanalaisten lajien turvaamiselle.

FSC®-sertifiointi

FSC-vaatimusten mukaan organisaatio pyytää Suomen ympäristökeskuksesta tai vastaavista viranomaisaineistoista tiedon valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten ja harvinaisten metsälajien esiintymispaikoista. Lajiesiintymätiedot pyydetään sekä sertifioidulta alueelta että sen läheisyydestä (n. 500 m vyöhykkeellä). Tiedot merkitään metsäsuunnitelmaan tai dokumentoidaan muuten. Tiedonhankintavelvoite koskee vuoden 1995 jälkeisiä havaintoja, jotka on ilmoitettu riittävällä tarkkuudella.

Organisaatio tunnistaa metsätaloustoimien mahdolliset vaikutukset tiedossa olevien valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten sekä sertifiointin määrittelemien silmälläpidettävien metsälajien esiintymien elinolosuhteiden säilymiseen ja turvaa elinolosuhteiden säilymisen metsänkäsittelyn yhteydessä.

FSC Suomi on lisäksi kehittänyt [Korimallin](#) työkaluksi uhanalaisten lajien turvaamiseen. Mallia ei sovelleta osana FSC-sertifiointia, vaan se on vapaasti kaikkien hyödynnettävissä.

PEFC™-sertifiointi

PEFC-kriteeristön mukaan uhanalaisten lajien tunnetut elinpaikat turvataan metsätalouden toimenpiteissä. Uhanalaisen lajin elinpaikan säilyttäminen perustuu luonnonsuojelulakiin silloin, jos kyseessä on erityisesti suojeltavaksi asetettu uhanalainen laji tai luontodirektiivin liitteen (IV) a eläinlaji.

Erityisesti suojeltavien lajien osalta tulee turvata tunnetut elinpaikat, jotka alueellinen ELY-keskus on rajannut ja ilmoittanut kohteen omistajille ja/tai haltijoille.

Luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Muiden uhanalaisten lajien tiedossa olevat elinpaikat turvataan Uhanalaisten lajien turvaaminen metsätaloudessa -toimintamallin mukaisesti.

[PEFC-verkkosivu](#)

Metsäsertifiointin vaatimukset metsätaloudessa

PEFC- ja FSC-sertifiointi asettavat luonnonhoidolle lainsäädännön yli meneviä vaatimuksia. Metsäsertifiointin tarkat vaatimukset ja kuvaukset löytyvät metsäsertifiointin standardeista, jotka tarkistetaan määräajoin. Näin varmistetaan, että vaatimukset vastaavat yhteiskunnan eri tahojen senhetkisiä näkemyksiä metsien vastuullisesta ja kestävästä käytöstä. Sekä PEFC:ssä että FSC:ssä standardien tarkistus tehdään noin viiden vuoden välein.

Metsäsertifiointi edistää metsien kestäväää käyttöä

Metsäsertifiointissa mukana oleminen tarkoittaa sertifiointin kaikkien vaatimusten noudattamista metsätalouden toimenpiteistä. Metsässä töitä tekevän on tiedettävä, onko metsä sertifioitu ja mitä vaatimuksia se tehtävälle työlajille asettaa.

Metsän- ja luonnonhoidon onnistuminen vaikuttaa vallitsevaan käsitykseen ja mielikuvaan metsätalouden kestävydestä. Puupohjaisten tuotteiden hyväksyttävyyttä ja haluttavuutta edistetään metsäsertifikaateilla, joiden avulla lopputuotteen ostaja voi varmistua suomalaisen puun tuotantoympäristön käytännöistä.

Esimerkkejä lainsäädännön edelle menevistä teemoista, joita PEFC- ja FSC-sertifiointit asettavat metsien käytölle:

- elävien säästöpuiden jättäminen ja lahoppuuston turvaaminen
- vesistöjen ja pienvesien suojakaistoista huolehtiminen
- säästettävästä biomassasta ja maan ravinnetaloudesta huolehtiminen energiapuun korjuussa
- puuston terveydestä huolehtiminen hakkuissa (juurikäävän torjunta, korjuujäljen laatu)
- sertifiointin erikseen määrittämien luontokohteiden turvaaminen
- luonnontilaisten soiden vesitalouden säilyttäminen
- tarkoituksenmukaisten vesiensuojelutoimenpiteiden käyttäminen kunnostusajituksissa
- riistanhoitoa edistävien kohteiden säilyttäminen

palaneen puun tuottaminen metsänhoidollisilla poltoilla

- varovaisuusperiaatteen noudattaminen pohjavesialueilla toimittaessa
- tärkeiden ulkoilureittien säilyttäminen
- kasvinsuojeluaineiden vastuullinen käyttäminen.

Näiden lisäksi FSC asettaa vaatimuksia esimerkiksi lehtipuuosuuden säilyttämiseen, metsien kasvatustapaan ja linnustollisesti arvokkaiden kohteiden huomioon ottamiseen. Lisäksi FSC edellyttää metsäsuunnitelmaa, josta löytyvät myös luonnonhoidon tavoitteet.

Metsäsertifiointin vaatimukset monikäytölle

Metsäsertifiointi (FSC ja PEFC) edistävät metsien monikäyttöä. Sertifiointin vaatimukset koskevat mm. ulkoilureittien kulkukelpoisuutta, metsästys- ja riistanhoitomahdollisuuksia sekä luomuluonnontuotteiden keruumahdollisuuksia.

FSC®-sertifiointi

Organisaatio ylläpitää monikäytön edellytyksiä sekä tunnistaa metsätaloustoimissa metsän monikäytön ja metsän tuottamat palvelut ja hyödykkeet voidakseen hyödyntää niitä itse ja/tai saattaakseen ne muiden hyödynnettäväksi.

Ulkoilureittien kulkukelpoisuutta, metsästys- ja riistanhoitomahdollisuuksia sekä luonnontuotteiden keruumahdollisuuksia edistetään metsien monikäyttöedellytysten turvaamiseksi.

Organisaatio ottaa metsänhoidossa huomioon seuraavat riistanhoidon näkökohdat:

- Organisaatio säilyttää soisina riistaelinympäristöinä ne turvemaat, joita ei ole jatkossa taloudellisesti järkevää käyttää puuntuotantoon.
- Taimikonhoidossa ja harvennushakkuiden yhteydessä säästetään riistalle tärkeitä tiheiköitä ja lehtipuita.

Metson tiedossa olevat soidinpaikat merkitään metsäsuunnitelmaan ja ne otetaan huomioon metsänhoitotoimenpiteissä seuraavasti:

- Metsän peitteisyyttä ja puuston kokovaihtelua ylläpidetään: puolet soidinpaikan kokonaispinta-alasta on metsolle sopivaa metsää.
- Riistatiheiköitä ja varvustoa säilytetään kaikissa metsänhoitovaiheissa.
- Metsää uudistettaessa tehdään korkeintaan 0,5 hehtaarin kokoisia aukkoja tai alle hehtaarin laajuisia, kapeita uudistushakkuita, aukon keskileveys on enintään 50 m ja uudistushakkuun maksimikoko enintään 1,0 ha.

PEFC™-sertifiointi

PEFC-kriteerien mukaan jokamiehen oikeudet turvataan ja ulkoilureittien kulkukelpoisuus varmistetaan.

Metsissä liikkuminen, oleskelu ja luonnontuotteiden keruu ovat mahdollisia jokamiehenoikeuksien puitteissa.

Ulkoilureittien kulkukelpoisuutta ylläpidetään metsien monikäyttöedellytysten turvaamiseksi. Ulkoilureitit rajataan maanmuokkauksen ja kantojen korjuun ulkopuolelle. Reiteille ei jätetä latvusmassaa. Reitistöä varten tehdyt kiinteät rakenteet säilytetään metsätalouden toimenpiteissä.

Metsäorganisaatiot ja metsästysorganisaatiot tekevät yhteistyötä riistavahinkojen ehkäisemiseksi.. Riistan elinolosuhteiden turvaamiseksi kaikissa metsänkäsittelyn vaiheissa säilytetään tiheikköjä ja sekapuustoisuutta.

PEFC edistää myös luomutuotteiden keruussa tarvittavan tiedon saatavuutta.

Natura 2000 -alueet

Natura 2000 -alueet ovat Euroopan unionin laajuisten suojelutavoitteiden perusteella valittuja suojelualueita, joissa luonnonsuojelu pyritään toteuttamaan rajoittamalla alueen normaalia käyttöä mahdollisimman vähän.

Natura 2000 -alueet

Luonnonsuojelulain mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Suomessa Natura 2000-verkosto kattaa viisi miljoonaa hehtaaria. Tästä maa-alueita on kolme neljäsosaa ja vesialueita yksi neljäsosa.

Suurin osa Natura-alueista on perustettu suojeluohjelmien alueita. Natura 2000 -verkostoon kuuluu perinteisestä luonnonsuojelualueista koskevasta ajattelusta poiketen sellaisia uusia alueita, joilla suojelutavoitteista johtuvat rajoitukset ovat vähäisiä tai kohdistuvat vain rajoitettuun osaan aluetta. Näin koko Natura-alueen tavanomainen käyttäminen ei esty.

Natura-alueiden toteuttamistapoja ovat luonnonsuojelu-, metsä-, maa-aines-, maankäyttö- ja rakennuslaki sekä vesi-, ulkoilu- ja erämaalaki.

ELY-keskukset laativat Natura-alueille hoito- ja käyttösuunnitelmia. Suunnitelmissa otetaan yleensä kantaa myös Natura-alueen metsänkäsittelyyn. ELY-keskusten ympäristöviranomaiset antavat lisätietoja Natura-alueiden metsänkäsittelyyn liittyvissä asioissa.

Lisätietoja:

[Suomen Natura 2000-alueet](#)

Metsänkäsittely Natura-alueella, jossa luonnonarvot turvaa metsälaki tai maa-aineslaki

Maanomistaja tai hänen valtuuttamansa henkilö laatii metsänkäyttöilmoituksen, jossa kerrotaan suunnitellusta hakkuusta Natura-alueella. Käyttöilmoituksessa ilmoitetaan metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt ja niiden ominaispiirteet säilyttävät toimenpiteet. Lisäksi voidaan mainita muut huomionarvoiset luontokohteet ja selvittää, kuinka ne otetaan huomioon.

Maa-aineslailla suojellaan harjuja ja kallioalueita, joissa suurin uhka on maa-aineksen otto. Metsiä voidaan käsitellä näillä alueella metsälain mukaisesti.

Hyvän lopputuloksen varmistamiseksi suositellaan, että toimenpiteet kirjataan leimikkosuunnitelmaan ja luonnonarvoiltaan tärkeät kohteet merkitään myös maastoon.

Metsänkäsittely Natura-alueella, jossa luonnonarvot turvaa luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulain perusteella turvataan alue, jossa luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen säilyminen edellyttää luonnontilaisuutta. Metsien käyttöä rajoitetaan voimakkaasti ja alueesta perustetaan luonnonsuojelualue.

Metsänkäsittely voi olla mahdollista lähinnä eräillä rantojensuojeluohjelman alueilla. Tällöin metsien käyttö voi yleensä jatkua luonnonarvot huomioon ottaen. On kuitenkin suositeltavaa, että hakkuiden suunnittelun yhteydessä maanomistaja ja toteuttaja ovat yhteydessä ELY-keskukseen.

Sanasto

Flada

Flada on maankohoamisen seurauksena merestä irti kuroutuva murtovesiallas, jolla on vielä kapea yhteys mereen. Ajan myötä flada muuttuu kluuviksi, jolla ei ole meriyhteyttä.

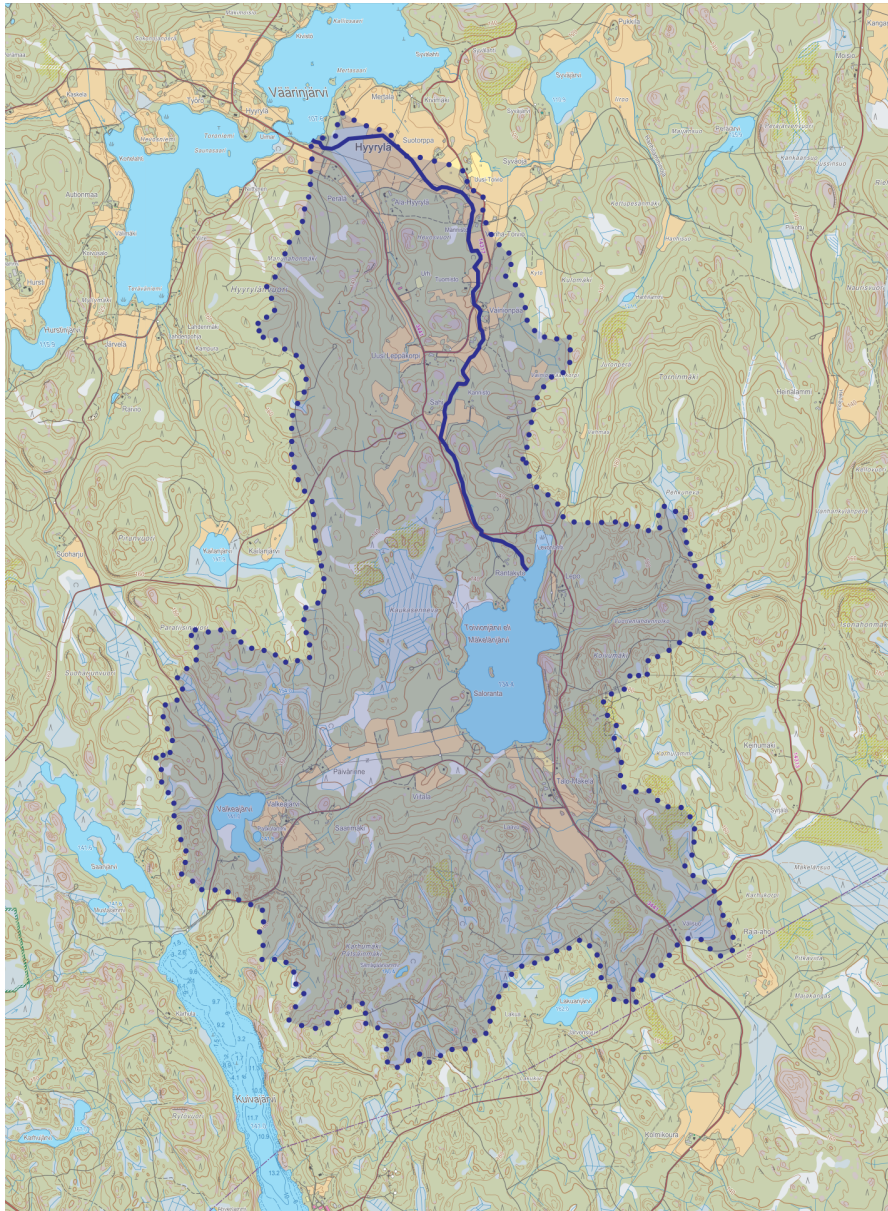
Happamat sulfaattimaat

Ohutturpeisilla sulfidipitoisilla alueilla kannattaa suosia matalia ojia sekä välttää syviä lietekuoppia. Vesiensuojelurakenteina käytetään kaivu- tai perkauskatkoja ja pohjapatoja. Kuva: © Peter Edén.

Happamat sulfaattimaat ovat sulfidipitoisia maakerroksia, joita esiintyy alavilla rannikoilla, erityisesti Pohjanlahden rannikolla. Kun pohjavedenpinta laskee esimerkiksi maan kohoamisen tai ojitusten seurauksena, maaperässä olevat rikkiyhdisteet hapettuvat muodostaen sulfaatteja. Samalla muodostuu rikkihappoa. Happamuus liuottaa maaperästä alumiinia, rautaa ja raskasmetalleja, jotka voivat huuhtoutua sadeveden mukana ja aiheuttaa esimerkiksi pohjaveden happamoitumista.

Valuma-alue

Havainnekuva valuma-alueesta. Kuva: Juha Varhi, © Tapio.

Alue, jolta sadevesi ohjautuu vesistöön maanpinnan muotojen ohjaamana, on kyseisen vesistön valuma-alue.